

MESTNA OBČINA LJUBLJANA
M E S T N A   U P R A V A
Oddelek za zdravstvo in socialno varstvo
Cigaletova ulica 5, 1000 Ljubljana
☎ 306 41 00, ☎ 306 41 11
Elektronska pošta: ozsv@ljubljana.si

POROČILO O PROGRAMIH IN DEJAVNOSTIH ZA STAREJŠE V LJUBLJANI

Maj 2006

KAZALO

Uvod	3
1. Varovanje zdravja	7
2. Stanovanja	9
3. Socialno varstvo	10
3.1. Institucionalno varstvo	11
3.2. Investicije v gradnjo domov za starejše občane in oskrbovana stanovanja	12
3.3. Pomoč družini na domu	13
3.4. Dnevni centri za starejše	14
3.5. Organizacija dostave kosil na dom	15
3.6. Socialni servis	15
3.7. Varovanje na daljavo	16
3.8. Informiranje in svetovanje	16
3.9. Izobraževanje	16
3.10. Družabništvo, medgeneracijsko povezovanje in aktivnejše preživljanje prostega časa	17
3.11. Strokovni servis za programe, namenjene kakovostni starosti	17
4. Varnost	18
Zaključek	20

Uvod

Na 27. seji, marca letos je Mestni svet Mestne občine Ljubljana ob obravnavi točke z naslovom »Predlog odloka o proračunu MOL za l. 2006« sprejel sklep, da bo Mestni svet meseca junija na seji obravnaval problematiko starejših v Ljubljani z vidika njihovih možnosti za aktivno preživljanje prostega časa, njihove varnosti in zaščite pred nasiljem vseh vrst ter njihovega socialnega in zdravstvenega varstva.

Hkrati je Mestni svet MOL predlagal županji, da ustanovi poseben svet, ki bo lahko kot svetovalni organ županje sodeloval v obravnavi in reševanju problematike starejših v Ljubljani. Tako je v začetku maja 2006 županja izdala Sklep o imenovanju Sveta za vprašanje starejših občanov v Mestni občini Ljubljana (šifra 032-138/06-2). Za vodjo sveta je bila imenovana ga. Angelca Žiberna, predstavnica Mestne zveze upokojencev Ljubljana.

V pričujočem gradivu so v uvodu predstavljene potrebe starejših, predvsem s področja zdravstva, socialnega varstva in stanovanjske politike. V nadaljevanju je podan pregled aktivnosti, storitev in programov, ki se izvajajo v Mestni občini Ljubljana z namenom zagotavljanja višje kakovosti življenja starejših.

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je imelo stalno prebivališče v MOL na dan 31.12.2005 266.941 oseb, od tega 45.488 oseb starejših od 65 let, kar predstavlja 17% odstotkov vseh občanov in občank MOL.

Tabela 1: Občanke in občani Mestne občine Ljubljana po starostnih skupinah in spolu na dan 31.12.2005

	Spol - SKUPAJ	Moški	Ženske
0-4 let	11.454	5.909	5.545
5-9 let	11.137	5.741	5.396
10-14 let	11.865	6.055	5.810
15-19 let	14.635	7.435	7.200
20-24 let	17.188	8.743	8.445
25-29 let	20.196	10.473	9.723
30-34 let	19.727	10.098	9.629
35-39 let	19.650	9.736	9.914
40-44 let	20.744	10.312	10.432
45-49 let	20.213	9.867	10.346
50-54 let	21.825	10.599	11.226
55-59 let	19.233	9.199	10.034
60-64 let	13.586	6.116	7.470
65-69 let	13.654	6.128	7.526
70-74 let	11.761	4.803	6.958
75-79 let	9.622	3.365	6.257
80-84 let	6.538	1.958	4.580
85-89 let	2.428	653	1.775
90-94 let	1.167	260	907
95-99 let	288	51	237
100 + let	30	6	24

Viri: Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva, Ministrstvo za notranje zadeve - Direktorat za upravne notranje zadeve.

V zadnjih letih je narasla občutljivost za potrebe starejših, ki so bile prej spregledane. Poleg prepoznane potrebe po individualizaciji storitev ter povečani skrbi na domu je prepoznano tudi dejstvo, da starejši vedno pogosteje postajajo žrtve kaznivih dejanj. Starejši ne doživljajo le fizičnih napadov in ropov na cesti, temveč so tudi žrtve nasilja s strani sorodnikov.

Na posvetu o življenjskih razmerah in potrebah starejših ljudi v Ljubljani (9. marec 2006), ki so ga organizirali v Mestni zvezi upokojencev, je bilo ugotovljeno, da se na področju zdravstva vse bolj krčijo pravice občank in občanov, kar najbolj prizadene starejše ljudi. Še posebej je zaskrbljujoče, da se na področju zdravstva uvaja privatizacija, kar bo še poslabšalo celoten dostop do osnovnih in specialističnih storitev. Za ohranjanje zdravja in kakovosti življenja starejših je potrebno zagotoviti, da bodo zdravstvene storitve dosegljive vsem, tudi tistim z nižjimi dohodki.

Istočasno s poročilom o problematiki starejših v Mestni upravi pripravljamo tudi Strategijo razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana do leta 2010. K pripravi strategije smo povabili tudi izvajalce socialno varstvenih programov. Da bi pridobili oceno potreb starejših Ljubljančank in Ljubljančanov, smo organizirali dve fokusni skupini¹. Na eni so sodelovale nevladne organizacije: Mestna zveza upokojencev Ljubljana, Društvo za tretje življenjsko obdobje, Inštitut Antona Trstenjaka, Medgeneracijsko društvo za kakovostno starost, Društvo za razvijanje preventivnega in prostovoljnega dela, Slovensko društvo Hospic, na drugi pa centri za socialno delo in domovi za starejše občane, ki delujejo na območju MOL. S predstavnico Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana je bil opravljen poglobljen intervju.

Na osnovi teh aktivnosti je bila izdelana naslednja ocena potreb:

- Boljša informiranost oziroma posebne oblike informiranja za starejše o storitvah, pravicah, programih.
- Zmanjševanje osamljenosti in izoliranosti starejših, ki živijo sami ali pa so pri sorodnikih in nimajo osebne mreže za druženje – razvoj skupin za samopomoč.
- Dostopnost mestnega jedra, ki ostaja brez osnovne infrastrukture. Le - ta se seli na obrobje mesta, s tem pa postaja težje dostopna za starejše.
- Večurna prisotnost na domu (v prvi vrsti za uporabnike in uporabnice, ki imajo različne oblike demenc, ter v primerih, ko ima oseba, ki skrbi za svojca, svojko svoje opravke).
- Pomoč v nočnem času (ko svojci, svojke zaradi lastnega počitka potrebujejo osebo, ki bi nudila pomoč ponoči).
- Spremnstvo (predvsem na različne zdravstvene preglede).
- Potrebe po masaži in fizioterapiji – v primerih, ko ljudje po poškodbah potrebujejo dodatne storitve za boljše počutje in dokončno okrevanje.
- Potrebe po tako imenovanih generalnih čiščenjih, za katere se predvideva velik obseg ur.
- Prevoz od doma do prostorov za dnevno varstvo.

---

¹ Namen fokusnih skupin je bil izvedeti, kakšne potrebe starejših zaznavajo v organizacijah, ki za njih izvajajo programe ali storitve.

- Izvajanje dela zdravstvenih storitev na domu (npr. fizioterapija).
- Zagovorništvo, predvsem kadar starejši uresničujejo svoje pravice ali pa je ogroženo njihovo premoženje.
- Večja izbira storitev, ki bi zagotovila večjo neodvisnost starejših v skladu z njihovimi možnostmi – sedaj so odvisni od osebnih mrež in svojcev.
- Posebna skrb je potrebna za naslednje skupine starejših: osebe z demencami ali začetki razvoja te bolezni, starejše ljudi, ki doživljajo nasilje in starejše, ki živijo na podeželju.
- Začasna oskrba, ko so svojci na letnih dopustih ali ko starejša oseba iz drugih razlogov ostane sama le za določeno obdobje.
- Rehabilitacijske namestitve v času po odpustu iz bolnišnice ali v času okrevanja po bolezni in poškodbah.
- Izobraževanje svojcev, ki negujejo starejše (o boleznih in ravnanjih ob tem),
- Stanovanjske stiske, ki nastanejo zaradi deložacij ali prepisa premoženja na sorodnike, ki potem ne prevzamejo skrbi za starejšo osebo.
- Skrb v času pred sprejemom v institucionalno varstvo – čakalne dobe so dolge, zdravje starejših pa se hitro slabša.
- Sistematičen razvoj intra- in intergeneracijskega prostovoljstva, urjenje za pomoč in samopomoč, prenos znanj.
- Izmenjava izkušenj, ki jih imajo pri reševanju demografske problematike in dolgožive družbe druga primerljiva evropska mesta.
- Pospeševanje participacije in aktivnega državljanstva starejših, preprečevanje vseh oblik diskriminacije in izključenosti.

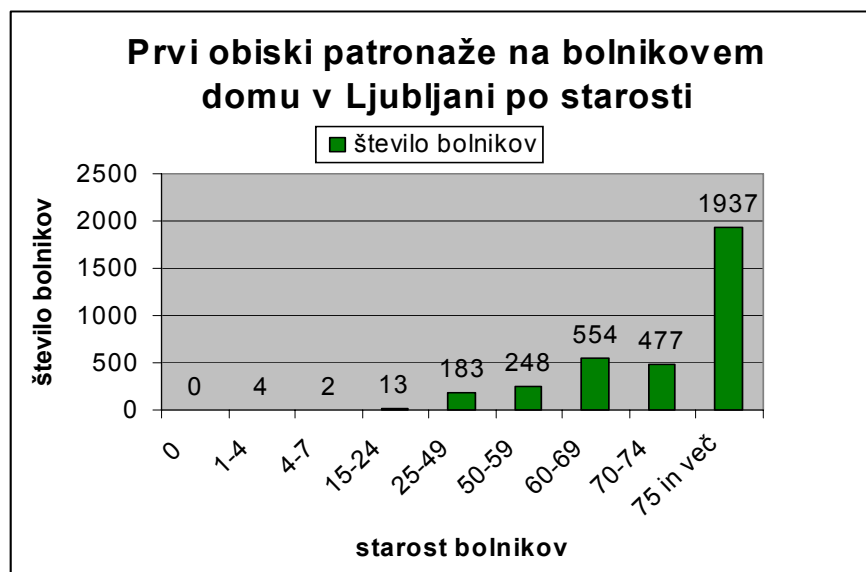
AKTIVNOSTI, STORITVE IN PROGRAMI, KI SE IZVAJAJO V MESTNI OBČINI LJUBLJANA Z NAMENOM ZAGOTAVLJANJA KVALITETNEJŠEGA ŽIVLJENJA STAREJŠIH

1. Varovanje zdravja

Po podatkih Zdravstvenega doma Ljubljana je v dispanzerjih splošne medicine in v Domovih za starejše občane (DSO) z območja Ljubljane skupaj opredeljenih 36.738 pacientov starih 65 let in več. Od tega je 34.996 pacientov opredeljenih v dispanzerjih splošne medicine, nekateri pa v dispanzerjih za otroke, šolarje in mladino. Iz DSO na območju Ljubljane je v zdravstveno oskrbo vključenih 1.772 pacientov starih 65 let in več. Podatki se nanašajo na februar 2006.

Iz spodnjega grafa je razvidno, da je v Ljubljani najstarejša populacija tista, ki najnujnejše potrebuje obiske na domu. Patronažna služba Zdravstvenega doma Ljubljana je v letu 2005 opravila skupaj 147.568 obiskov na bolnikovem domu; od tega 44.772 preventivnih in 102.796 kurativnih obiskov. Pri reševanju problemov v družini so se patronažne medicinske sestre povezovale s centri za socialno delo, Rdečim križem, domovi za starejše občane, Karitasom. Patronažne medicinske sestre sodelujejo tudi z invalidskimi organizacijami in četrtno skupnostjo na svojem območju (zdravstveno vzgojna predavanja, merjenje krvnega pritiska, sladkorja in holesterola v krvi). Zdravstveni dom Ljubljana nima sklenjenih pogodb za delo patronažne službe v četrtnih skupnostih. Patronažne medicinske sestre izvajajo delo prostovoljno ali na podlagi individualnih pogodb.

Graf 1: Število prvih kurativnih obiskov patronaže na bolnikovem domu v Ljubljani glede na starost bolnikov, Zdravstveni dom Ljubljana 2005

Mnoge nevladne organizacije, tako tiste, ki delujejo na področju starejših, kot različna društva kroničnih bolnikov, za svoje člane in članice organizirajo rekreacijske dejavnosti z namenom ohranjanja zdravja. Na področju varovanja zdravja izvajajo programe pomoči in obiskov bolnih, preventivne programe merjenja krvnega tlaka, kostne mase, sladkorja, holesterola ipd.

Paliativna oskrba

Cilj organizirane paliativne oskrbe na primarnem nivoju je, da bolnik, bolnica ostane čim dlje v domači oskrbi. Zaenkrat se paliativna oskrba izvaja predvsem v okviru nevladnih organizacij. Vodilno na tem področju je Slovensko društvo Hospic. Po zagotovilih Ministrstva za zdravje bodo področje paliativne oskrbe uredili z zakonom in sicer z zakonom o zavarovanju za dolgotrajno nego.

V MOL vodimo investicijo v hišo hospic, ki bo organizirana kot bivalna enota z najnujnejšimi elementi zdravstvene nege. Načrtujemo, da bo Javni stanovanjski sklad MOL, ki vodi investicijo, prostore dal v najem izbranemu izvajalcu pred koncem I. 2007.

2. Stanovanja

V okviru letnih stanovanjskih programov MOL je že daljše obdobje vključena skrb za zagotavljanje stanovanj za starejše občane, sorazmerno glede na celotno populacijo in v okviru finančnih možnosti.

Že v letu 2001 so bile načrtovane aktivnosti za izgradnjo stanovanjskega objekta v Zupančičevi jami, v katerem bi bilo 18 oskrbovanih stanovanj s spremljajočim programom za potrebe starejših. Kasneje se je izkazalo, da je bil za zemljišče, na katerem je bila načrtovana ta gradnja, vložen zahtevek za denacionalizacijo, zato so bile aktivnosti prekinjene. Postopek denacionalizacije še ni zaključen.

Druga možnost se je pokazala na lokaciji bivše bolnišnice v Trnovem, ki poleg oskrbovanih stanovanj omogoča tudi izgradnjo doma starejših. Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana je bil določen za koordinatorja aktivnosti za izgradnjo doma, investicija pa se bo izvajala v javno zasebnem partnerstvu. Že leta 2003 je stekel postopek izdelave projektne naloge in zazidalnih preizkusov, ki so pokazali, da bo tu možno zgraditi okrog 60 oskrbovanih stanovanj in dom za 150 starejših. V letu 2005 je bil na osnovi javnega povabila izbran zasebni partner, trenutno pa poteka izvedba javnega natečaja za izbiro strokovno najprimernejše rešitve za objekt Center starejših Trnovo, ki je v zaključni fazi. Zaključek gradnje je načrtovan konec leta 2007.

Poleg zagotavljanja stanovanj so v Javnem stanovanjskem skladu MOL razvili tudi druge instrumente stanovanjske politike, s katerimi pomagamo starejšim. Ti so:

- Rentni odkup stanovanj, po katerem imajo občani, starejši od 65 let, ki so lastniki stanovanj že nekaj let, možnost, da svoje lastniško stanovanje, ki ga težko vzdržujejo, odprodajo JSS MOL. V instrument smo pritegnili zavarovalnico, s katero prodajalci sklenejo pogodbo o doživljenjskem rentnem zavarovanju z mesečnim izplačilom rente. Prodajalci imajo izgovorjeno odplačno dosmrtno služnost stanovanja.

- Ugodna stanovanjska posojila za obnovo in vzdrževanje skupnih delov stanovanjskih hiš. Ta instrument je namenjen vsem zainteresiranim lastnikom, med katerimi so tudi starejši.
- Zamenjava stanovanja. Starejši najemniki stanovanj, ki živijo v stanovanjih v lasti MOL in JSS MOL, lahko zamenjajo stanovanje, ki ga zasedajo, za primernejše stanovanje v primerih, ko jim je stanovanje, ki ga zasedajo, neprimerno po legi v stavbi ali po lokaciji (težave zaradi hoje, zdravstvenih razlogov, ipd.) ali v primerih, ko želijo v manjše stanovanje (bodisi zaradi manjših stroškov, zaradi zmanjšanja števila uporabnikov ali lažjega vzdrževanja).
- Soglasje za oddajo dela stanovanja v podnajem. Starejšim najemnikom stanovanja last MOL ali JSS MOL izdajamo soglasje za oddajo dela stanovanja v podnajem osebam, ki jim pomagajo. Soglasje izdajamo tudi v primerih, če se je starejši najemnik znašel v težki finančni in socialni SITUaciji.
- Zagotavljanje bivalnih enot. Starejšim občanom, ki iz različnih razlogov ostanejo brez stanovanja in imajo tako nizke dohodke, da jih iz tega razloga Nepremičninski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja ne rešuje, dodeljemo bivalne enote.

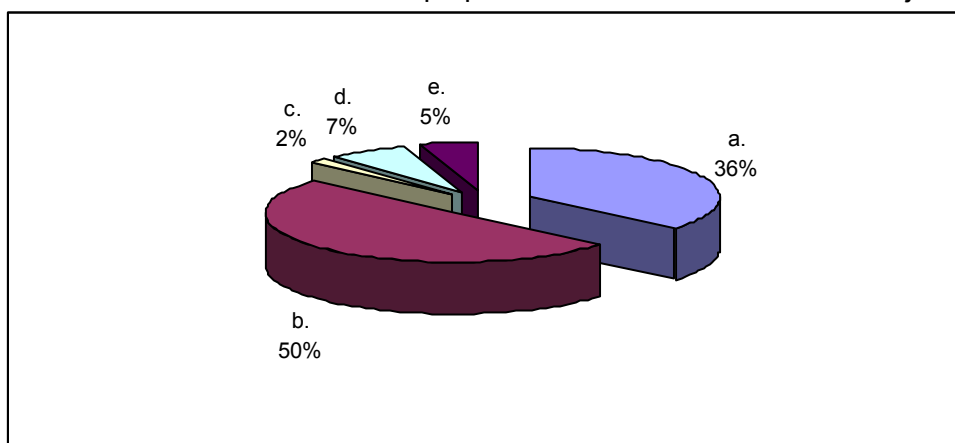
3. Socialno varstvo

Na področju socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana posebno pozornost namenjamo ranljivejšim skupinam starejših. Izvajani ukrepi in naloge so tako zakonske obveznosti kot tudi ukrepi, za katere se je MOL odločila sama na podlagi želje, da se dvigne kakovost življenja ranljivejših starejših. V l. 2006 bomo za varstvo starejših na področju socialnega varstva v MOL namenili 793.577.781 SIT, kar predstavlja 35,8% celotnega proračuna MOL za področje socialnega varstva (l. 2006: 2.214.975.211). Iz spodnje tabele so razvidni zneski, ki jih imamo v proračunu za l. 2006 rezervirane za posamezne oblike skrbi za starejše.

Tabela 2: Proračun 2006: razrez sredstev po posameznih oblikah skrbi za starejše

	Vrsta storitve/programa	Proračun 2006
a.	(Do)plačevanje oskrbe v domovih za starejše občane	287.494.776
b.	Pomoč družini na domu vključno z organizacijo dostave kosil na dom, socialni servis, varovanje na daljavo, info center	400.883.005
c.	Denarna pomoč za plačila kosil socialno ogroženim starejšim nad 65 let	13.000.000
d.	Programi nevladnih organizacij	54.094.800
e.	Ostalo (denarne pomoči)	40.000.000
	SKUPAJ	793.577.781

Graf 2: Proračun 2006: sredstva po posameznih oblikah skrbi za starejše

V nadaljevanju podrobneje opisujemo posamezne socialno varstvene storitve oz. programe, namenjene starejšim.

3.1. Institucionalno varstvo

Trenutno v MOL deluje 6 domov za starejše občane (DSO), ki zagotavljajo institucionalno varstvo starejših. Marca 2005 je vrata odprl DSO Nove Fužine. Tako so se v primerjavi z letom 2004 kapacitete v I. 2005 na račun odprtja novega DSO povečale za 168 postelj.

Skupno sedaj ljubljanski DSO zagotavljajo 1.911 posteljnih kapacitet, od tega:

- DSO Bežigrad: 228 postelj
- Dom upokojencev Center, Tabor – Poljane: 504 postelj
- DSO Moste – Polje: 210 postelj
- DSO Šiška: 230 postelj
- DSO Vič – Rudnik: 570 postelj

- DSO Nove Fužine – 169 postelj

S 1.911 posteljami na območju MOL zagotavljamo mesta za 4,2% starejših občank in občanov MOL (na dan 31.12.2005 je bilo v MOL 45.488 starejših nad 65 let), s čimer je bil dosežen normiran obseg za vključitev oseb v institucionalno varstvo za starejše osebe, določen v Nacionalnem programu socialnega varstva do leta 2005 (ki je 4,2% oseb starih nad 65 let).

Po podatkih Skupnosti socialnih zavodov Slovenije iz marca 2004 je v ljubljanskih DSO bivalo 1.700 občanov in občank MOL, v drugih DSO po Sloveniji pa 764 občanov in občank MOL. Tako je v letu 2004 v vseh DSO bivalo skupno 2.464 občanov in občank MOL, kar predstavlja 5,4% starejših Ljubljančank in Ljubljančanov.

Nacionalni program socialnega varstva do leta 2010 predvideva vključitev za 5% starejših nad 65 let. Gradnja Centra za starejše v Trnovem (s predvidenimi 160 posteljami v domu za starejše občane ter 60 oskrbovanimi stanovanji) bo omogočila zagotavljanje 2.121 mest v institucionalnem varstvu za starejše na območju MOL. Z gradnjo doma za starejše občanke in občane pa je pričela tudi Župnija Trnovo. Predvideni gradnji v Trnovem bosta tako povečali kapacitete v DSO za vsaj 10%, oskrbovana stanovanja pa bodo prva tovrstna stanovanja v MOL.

Za zakonsko obveznost doplačevanja in plačevanja oskrbe v DSO smo v I. 2005 namenili 248 milijonov SIT. Oskrbo smo doplačali ali plačali mesečno povprečno 380 občanom in občankam MOL.

3.2 Investicije v gradnjo domov za starejše občane, oskrbovana stanovanja

Za načrtovanje in zagotavljanje institucionalnega varstva (gradnja domov za starejše občane) je v celoti pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. V zadnjih letih je ministrstvo investiralo v izgradnjo DSO v tistih občinah, ki so lahko same zagotovile 40% vrednosti celotne investicije. V lanskem letu je bila zaključena investicija v Dom za starejše občane Nove Fužine, za kar je MOL v celoti zagotovila dobrih 600 mio SIT.

Kot že rečeno, v začetku l. 2007 v MOL načrtujemo gradnjo doma za starejše občane na lokaciji v Trnovem (160 postelj). Vzporedno z gradnjo doma v Trnovem, bo potekala tudi izgradnja 60 najemnih oskrbovanih stanovanj, ki bodo še izboljšala ponudbo za bivanje starejših oseb. Projekt koordinira Javni stanovanjski sklad MOL.

3.3 Pomoč družini na domu

Po zakonu o socialnem varstvu so lokalne skupnosti dolžne zagotavljati mrežo javne službe za socialno varstveno storitev pomoč družini na domu, ki obsega pomoč pri vzdrževanju osebne higijene, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov in predstavlja obliko podpore, ki lahko nadomesti prezgodnje institucionalno varstvo.

Do l. 2002 se je storitev izvajala v okviru petih centrov za socialno delo, ki delujejo na območju MOL. Z namenom dviga kvalitete storitve in racionalizacije stroškov je MOL maja 2002 ustanovila Zavod za oskrbo na domu Ljubljana (v nadaljevanju ZOD).

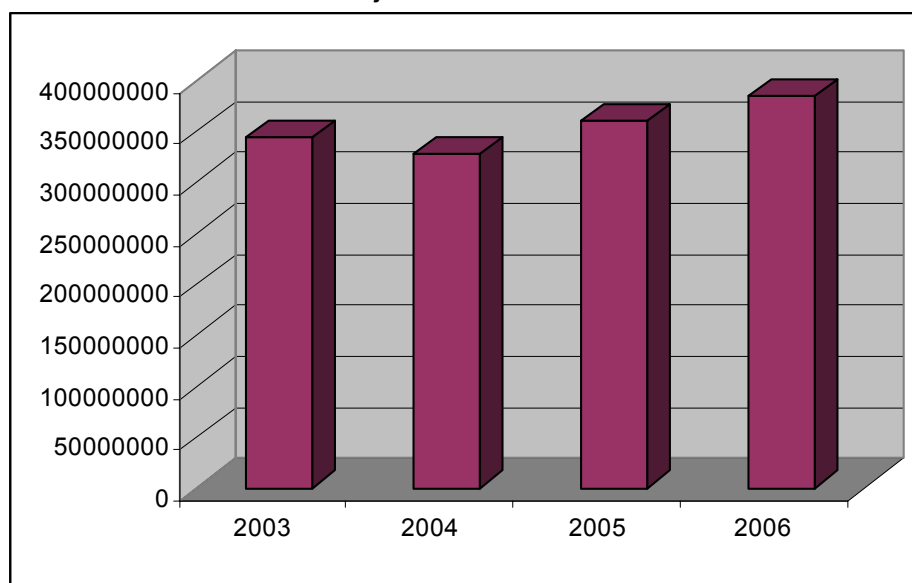
Do storitve pomoč družini na domu so upravičene zlasti osebe v primeru invalidnosti in starosti. Po podatkih ZOD večino uporabnikov in uporabnic storitve predstavljajo starejši nad 65 let (91%).

Zakon o socialnem varstvu določa, da se iz proračuna občin financira pomoč družini na domu najmanj v višini 50% subvencije k ceni storitve, drugo polovico pa upravičenke in upravičenci plačajo sami. Mestni svet je odločil, da bomo v MOL ceno neposredne oskrbe za uporabnike in uporabnice storitev subvencionirali v višini 70%. Razliko do polne cene krijejo samo plačilno sposobni uporabniki in uporabnice, za vse ostale pa tudi razliko do polne višine krije MOL. S tako visoko subvencijo se MOL uvršča med tiste občine, ki za storitev pomoč družini na domu prispevajo največ.

Pomoč na domu pa Ljubljančanke in Ljubljančani koristijo tudi izven okvira mreže javne službe. Nekateri si pomoč priskrbijo raje preko zasebnih izvajalcev oz. preko nevladnih organizacij.

Iz spodnjega grafa je razvidno naraščanje sredstev, ki jih Mestna občina Ljubljana nameni za Zavod za oskrbo na domu. Vse do spomladi 2004 je bila storitev pomoč družini na domu za uporabnike in uporabnice brezplačna, kar pomeni da se je dejavnost ZOD v več kot 90% financirala iz proračuna MOL. V skladu s sklepom sprejetim na Mestnem svetu, od maja 2004 uporabniki in uporabnice za pomoč na domu plačujejo 30% cene storitve. Kljub doplačilom uporabnikov in uporabnic pa se sredstva za ZOD tudi od leta 2004 povečujejo.

Graf 3: Rast sredstev namenjenih za ZOD, 2003 - 2006

3.4 Dnevni centri za starejše

V lanskem letu smo želeli spodbuditi razvoj dnevnih centrov za starejše. Dnevno varstvo kot storitev je stacionarna, pa vendar alternativna oblika institucionalnega varstva. Ta dejavnost lahko pomembno dopolnjuje družinsko oskrbo ter razbremenjuje družinske člane in članice in podaljšuje posamezniku/-ci možnost bivanja v lastnem domu. Do sedaj se je dnevno varstvo izvajalo pretežno v domovih za starejše občane. Strokovnjaki in strokovnjakinje so opozorili na to, da bi bilo potrebno to storitev ponuditi tudi izven okvira domov za starejše občane, da bi lahko bila taka oblika ponudbe bolj vabljava, zanimiva in sprejemljivejša za starejše občanke in občane. Poleg strokovnjakov, ki se s tem ukvarjajo profesionalno, pa so na to opozarjali tudi strokovnjaki in strokovnjakinje iz Mestne zveze upokojencev Ljubljana.

Tako smo se v MOL odločili, da v Javnem razpisu za sofinanciranje programov s področja socialnega varstva za I. 2005 razpišemo program dnevnega centra za starejše. Izbrana sta bila kar dva izvajalca in sicer Papilot, Zavod za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja ter Mestna zveza upokojencev Ljubljana. Dnevni center v okviru Papilota deluje že od leta 2004. V letu 2006 za delovanje tega centra namenjamo 10 mio SIT.

Novost v mreži programov nevladnih organizacij, namenjenih starejšim Ljubljančankam in Ljubljančanom pa predstavlja dnevni center aktivnosti za starejše, ki je lansko leto jeseni začel delovati v okviru Mestne zveze upokojencev Ljubljana. Dnevni center aktivnosti za starejše ponuja množico storitev, s katerimi se zagotavlja aktivnejše vključevanje v socialno okolje in vzdrževanje psihofizične kondicije. To pa je vsekakor pogoj za bolj polno, zadovoljno in zdravo življenje starejših občank in občanov. Dnevni center obiskuje poprečno 30 ljudi dnevno. MOL bo za izvedbo programa v I. 2006 zagotovila sredstva v višini 25 mio SIT.

3.5 Organizacija dostave kosil na dom

Starejše občanke in občani MOL lahko naročijo prinos hrane na svoj dom. To storitev izvajajo domovi za starejše občane, MOL pa prispeva sredstva za organizacijo razvoza kosil. Prinašanje hrane je ena od oblik pomoči v okviru storitve pomoč družini na domu. Poprečno mesečno se razdeli med 400 – 500 kosil.

Na podlagi Odloka o denarni pomoči pa MOL sofinancira kosila tistim starejšim občankam in občanom nad 65 let, ki so socialno ogroženi.

3.6 Socialni servis

V okvir socialnega servisa sodijo naslednje oblike pomoči: priprava kurjave, pranje in likanje perila, temeljito čiščenje, torej pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru bolezni, v primeru nesreče ter v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev oseb v vsakdanje življenje. Socialni servis predstavlja dodatno ponudbo Zavoda za oskrbo na domu Ljubljana, MOL pa ceno storitve subvencionira v višini 60%.

3.7 Varovanje na daljavo

Storitev varovanja na daljavo je dodatna ponudba za naše občanke in občane, ki jo zagotavlja Zavod za oskrbo na domu Ljubljana. Varovanje na daljavo je omogočila uporaba posebnih telefonov, ki so opremljeni z obeskom za poziv, ki ga uporabnik oz. uporabnica ves čas nosi okoli vratu, tako da takrat, ko je v stiski, le pritisne na rdeči gumb na obesku in telefon ga takoj poveže z dežurno službo na ZOD. Dežurna služba s pomočjo sodobne opreme sprejme klice, se pogovori, prepozna podatke klicatelja oz. klicateljice ter ji/mu priskrbi potrebno pomoč. Ceno storitve varovanja na daljavo MOL subvencionira v višini 80%.

3.8 Informiranje in svetovanje

Starejše občanke in občani MOL ter njihovi svojci, ki se srečujejo s težavami, ki spremljajo starost, si lahko pri različnih izvajalcih pridobijo informacije s področij: socialnega varstva, zdravstvenega varstva, pravnega varstva, športne dejavnosti, kulturne dejavnosti, turizma, izobraževanja ter prostovoljnega dela na območju Ljubljane.

Info center jim je na voljo v Zavodu za oskrbo na domu Ljubljana ter drugih nevladnih organizacij, ki jih MOL sofinancira preko javnega razpisa.

Poleg informacij jim je na voljo tudi svetovanje s področja pravnih zadev, skrbništva, dohodnine, pokojnin, namestitev v domove za starejše ipd., ki ga prav tako izvajajo nevladne organizacije, sofinancirane s strani MOL (npr. Mestna zveza upokojencev Ljubljana).

3.9 Izobraževanje

Preko javnega razpisa MOL sofinancira delovanje nevladnih organizacij, ki organizirajo in nudijo različne izobraževalne oblike: predavanja in delavnice v organizaciji Mestne zveze upokojencev Ljubljana in Medgeneracijskega društva za kakovostno starost Ljubljana, študijski krožki v organizaciji Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje, ki vključuje več kot 4000 aktivno sodelujočih starejših,

delo poteka na skoraj 50 lokacijah v mestu v 225 različnih študijskih krožkih in temelji na skupnem učenju slušateljev, mentorjev in strokovnih delavcev univerze in strokovne ekskurzije in raziskovalno delo, prav tako v organizaciji Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje, ki razvija nove izobraževalne programe.

3.10 Družabništvo, medgeneracijsko povezovanje in aktivnejše preživljanje prostega časa

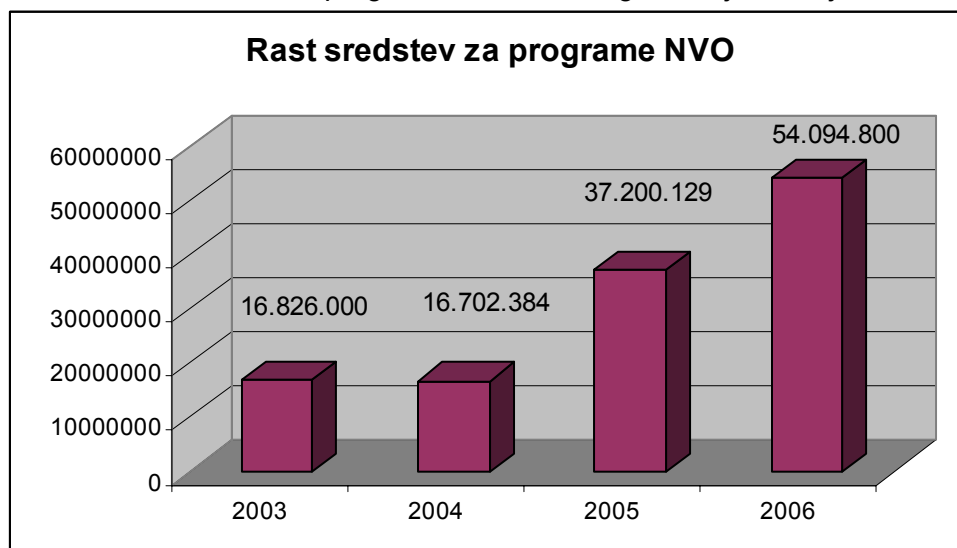
Družabništvo in medgeneracijsko povezovanje sta namenjena predvsem kakovostni socialni mreži ranljivih starejših ter sožitju vseh generacij, ki ju izvajajo nevladne organizacije, sofinancirane s strani MOL. Tako npr. Mestna zveza upokojencev Ljubljana povezuje več kot 1500 prostovoljcev iz vrst samih upokojencev in upokojenk, ki obiskujejo starejše na domu, Območno združenje Rdečega križa Ljubljana in Škofijska ter župnijske Karitas opravljajo te obiske tudi v domovih za starejše občane. Tudi Inštitut Antona Trstenjaka in Medgeneracijsko društvo za kakovostno starost Ljubljana uspešno razvijata mrežo osebnega družabništva z osamljenimi starimi ljudmi in medgeneracijske skupine za kakovostno starost. Nekatere nevladne organizacije dodatno organizirajo tudi izlete, tekmovanja in podobno, kar omogoča starejšim aktivnejše in bolj polno preživljanje prostega časa.

3.11 Strokovni servis za programe, namenjene kakovostni starosti

MOL sofinancira nevladne organizacije (npr. Inštitut Antona Trstenjaka in Medgeneracijsko društvo za kakovostno starost Ljubljana, Društva za izobraževanje za tretje življenjsko obdobje), ki omogočajo izobraževanje in usposabljanje izvajalcev vseh programov, namenjenih kakovostni starosti:

- usposabljanje prostovoljcev in prostovoljk za družabništvo s starimi,
- usposabljanje za delo medgeneracijskih skupin,
- usposabljanje mentorjev za vodenje študijskih krožkov,
- vzpodbujanje za razvoj skupin za samopomoč.

Graf 4: Rast sredstev za programe nevladnih organizacij namenjenih starejšim, 2003 - 2006

4. Varnost

Starejši občani in občanke so pogosto žrtve kaznivih dejanj, prekrškov in drugih deviantnih dejanj. Gre namreč za kategorijo prebivalk in prebivalcev, ki si jo storilci, storilke kaznivih dejanj pogosto izberejo za svoje žrtve, ker so za njih iz različnih razlogov »lažje obvladljivi« in mnogi premalo samozaščitno ozaveščeni.

Tabela 3: Število in vrsta kaznivih dejanj, izvršenih nad osebami, starejšimi od 64 let za leto 2005

Poglavje Kazenski zakonik, kazniva dejanja	Vsi oškodovanci	Starejši nad 65 let
Zoper življenje in telo	483	12
Ogrožanje varnosti	550	19
Grdo ravnanje	64	3
Zoper spolno nedotakljivost	72	1
Zoper premoženje	22.391	1.772
Velika tatvina	9.600	715
Rop	524	59
Roparska tatvina	33	7
Nasilništvo	166	11

Vir: Policijska uprava Ljubljana, marec 2005.

V okviru preventivne policijske dejavnosti na policiji starejšim občanom in občankam nudijo kvalitetne preventivne varnostne storitve, katerih cilj je večja samozaščitna

ozaveščenost in povečanje občutka varnosti, istočasno pa manj kriminalnih dejanj, pri katerih so žrtve starejši občani.

Policijske postaje na Policijski upravi Ljubljana so že v letih 2003 in 2004 izvajale preventivne aktivnosti svetovanja starejšim občankam in občanom.

Na Generalni policijski upravi so leta 2005 pripravili brošuro »NE POZABITE NA VARNOST«, v kateri so dobro opisane okoliščine v vsakdanjem življenju, pri katerih starejši lahko postanejo žrtev kaznivih dejanj in je zelo primerna kot pripomoček pri izvajanju preventivnih aktivnosti. V sodelovanju s Policijsko upravo Ljubljana in Mestno zvezo upokojencev Ljubljana pa je bila natisnjena zgibanka Varni doma in na ulici

Nasilje v družini

Vladni Urad za enake možnosti je konec lanskega leta izvedel raziskavo o nasilju nad starejšimi (dostopna na spletni strani: <http://www.uem-rs.si>). Sodelovali so centri za socialno delo, patronažne službe ter društva upokojenk in upokojencev. Raziskava je pokazala, da so starejše ženske dosti pogosteje žrtve različnih oblik nasilja kakor starejši moški. Gre za najrazličnejše oblike – od zanemarjanja, čustvene, psihične fizične in materialne zlorabe. Najpogostejši obliki sta psihična in fizična zloraba, povzročitelji pa so najpogosteje njihovi partnerji.

Med glavnimi vzroki za nasilje nad starejšimi, zlasti nad ženskami, so po oceni sodelujočih v raziskavi moška nasilnost, miselnost, da so ženske podrejene moškim, moški od žensk nimajo več koristi - upad spolnosti, bolezni, družbena toleranca do nasilja, brezposelnost odraslih otrok, osamljenost, pomanjkanje socialnih stikov, potreba po tuji pomoči oziroma odvisnost od pomoči, neurejeni odnosi v družini, medgeneracijski konflikti, preobremenjenost in izčrpanost osebe, ki izvaja oskrbo.

Tako kot preko vsakoletnih javnih razpisov za sofinanciranje socialno varstvenih programov podpremo programe namenjene starejšim, podpremo tudi programe namenjene ženskam, žrtvam nasilja. Po podatkih nevladnih organizacij, ki delujejo na tem področju (Društvo SOS telefon za ženske in otroke, žrtve nasilja, Društvo za nenasilno komunikacijo in Društvo ženska svetovalnica), se nanje po podporo

obrnejo tudi starejše ženske, žrtve nasilja. Koristijo tudi storitev varnih hiš in kriznega centra².

Zaključek

Kot je bilo povedano v uvodu, so nekatere izmed potreb starejših orientirane v večjo pomoč na domu, npr. večurna prisotnost, pomoč preko noči, pomoč v času dopustov svojcev in svojk ipd. Velik del teh potreb s svojim delom pokrivajo v Zavodu za oskrbo na domu. Prav gotovo bo potrebno v prihodnosti delo zavoda širiti, hkrati s tem pa spodbujati tudi razvoj nevladnih organizacij, predvsem v segmentu širjenja prostovoljstva in izobraževanja o medsebojni pomoči. Nekatere potrebe, kot so npr. spremstvo in zagovorništvo, bi zagotovo najbolje pokrili z delom nevladnega sektorja.

Marca 2005 je Evropska komisija sprejela zeleno knjigo z naslovom Soočanje z demografskimi spremembami: nova solidarnost med generacijami (Confronting demographic change: a new solidarity between the generations), ki temelji predvsem na načelu medgeneracijskega povezovanja.

Tudi v MOL se zavedamo, da je medgeneracijsko sodelovanje pogoj za sožitje med generacijami. Zato bomo še naprej podpirali obstoječe in spodbujali razvoj novih programov nevladnih organizacij, ki bodo vključevali elemente medgeneracijskega sožitja. Prav tako pomembni so programi, ki aktivirajo starejše za pomoč starejšim.

---

² Mestna občina Ljubljana sofinancira programa dveh varnih hiš in enega kriznega centra (uporabnicam je na voljo 24 ur vse dni v letu).

Predvsem pa je pomembno, da so v načrtovanje aktivnosti vključeni starejši. Kot večkrat poudarijo v Mestni zvezi upokojencev Ljubljana »nič o nas brez nas«. Dosedanje zgledno sodelovanje med MOL in Mestno zvezo upokojencev je prav gotovo dokaz, da se tega zavedamo tudi v Mestni občini Ljubljana.

Načelnica
Oddelka za zdravstvo in socialno varstvo
Tilka Klančar, univ. dipl. psih.

Zbrala in uredila:
Tanja Skornšek Pleš, dipl.soc.del.

Pri pripravi gradiva so sodelovali:

- Oddelek za zdravstvo in socialno varstvo, Mestna uprava MOL
- Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana
- Svet za vprašanje starejših občanov v Mestni občini Ljubljana
- Zdravstveni dom Ljubljana

Viri:

- Socialno delo, letnik 45, februar – april 2006, št. 1-2, Ljubljana: Fakulteta za socialno delo
- Zdravstveno varstvo ogroženih skupin prebivalstva, 2005, Ljubljana: Ministrstvo za zdravje
- Sedmak, M (2006): EU, starajoča se družba in nova solidarnost med generacijami, /Posvetovanje Strategija dolgoročnega razvoja varstva starejših v EU, RS in Ljubljani, 14. februar 2006/
- Zabeležka o posvetu »Strategija dolgoročnega razvoja varstva starejših v EU in Republiki Sloveniji«, 14. februar 2006
- Zaključki posveta o življenjskih razmerah in potrebah starejših ljudi v Ljubljani z dne 9. marca 2006
- Stantič-Pavlinič, M. (2006): Zdravstveni dom Ljubljana na poti prilagajanja naraščajočim potrebam starostnika po zdravstvenih storitvah
- Oddelek za zdravstvo in socialno varstvo: Poročilo o socialno varstvenih programih namenjenih starejšim, ki jih sofinancira Mestna občina Ljubljana, 2005
- Poročila nevladnih organizacij, ki izvajajo programe namenjene starejšim, izbrane na Javnih razpisih za sofinanciranje socialno varstvenih programov
- Gradivo za pripravo Strategije razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana do 2010
- <http://www.uem-rs.si>